

Önök itt Erdélyben, miként mi Angolhonban, hajlékot készítettek a tiszta szellemi vallás számára. Az egyház és az állam hatalmaskodásával folytatott nehéz harcokban mind a két egyház fentartotta a világosságot a sötétségben. Háromszáz esztendő alatt az önök eldődeinek nehéz feladatot kellett teljesíteniök. Jogosan el lehet mondani, hogy az önök egyháza egy háromszázados háborúból kelt ki. Sok idővel ezelőtt, midőn a protestantismus hitcikkelybeli tévutakon és felekezeti czivakodásokban minden erejét elvesztette és a szolgaság várává lett, az önök egyháza világító toronyként állott ennek a dicső országnak lakószai között s ma is azt látjuk, hogy csak abban virágoztak fel teljesen a reformatio alapelveinek valódi vívmányai.

Önök itt Kereszturt egy oly férfiú tiszteletére tartanak emlék-ünnepet, ki egykor ennek az egyháznak üdvét és fájdmát hí szíven hordozta és a ki egész életében mélyen esengett a kereszténység új életre ébredése után. Bár csak szellemének szelid lehellete körülöttünk lengene itt, hogy békében munkálkodhassunk Isten akaratára szerint, és az ő országa terjesztésére irányzott törekvéseink az emberiség üdvére és eléhaladására szolgáljanak.

IV.

Üdvözlő iratok angol és amerikai hitrokoninktól.

1. A brit és külföldi unitárius társulattól.

A magyar unitáriusok 1879 aug. 24-én Székely-Kereszturon tartandó egyházi főtanácsához.

Kedves keresztény testvérek!

Nagyon megtisztelve éreztük magunkat, midőn vettük önök felszólítását, hogy mi is részt vegyünk azon kiválóan érdekes ünnepélyben, mely Dávid Ferencznek, az erdélyi unitárius egyházak egyik püspökének fog emléket szentelni vértanui halála háromszázados évfordulóján.

Ve vén nagyrabecsült püspökük szives felhívását, melylyel a zsinaton leendő képviseltetésünket kéri, a brit és külföldi unitárius társulat válaszmánya örömmel ajánlotta azt a tanács figyelmébe. A jun. 21-én tartott tanácsülés egyhangulag elhatározta, hogy követséget fog küldeni. E megbízatás elvállalására, mint a társulat képviselője, Tiszt. Gordon Sándor úr, Belfastból kéretett fel. A tanács egyszerűen örömmel értesülvén arról, hogy Tiszt. Chalmers András úr, Cambridgeből szintén jelen lenni ohajt ünnepélyükön, mindkét tisz-

telt hitrokonunkat a társulat nevében felebaráti szivességükbe sietünk ajánlani. Mi nem mint idegenek irunk öönhöz. Midőn több mint ötven évvel ezelőtt társulatunk megalakult, első kötelességei egyikének tekintette az erdélyi egyházakkal összeköttetésbe lépni. Második évi jelentésünkben ki volt fejezve a remény, hogy rendes és személyes közlekedés fogna eszközöltetni közöttünk, sőt már akkor szóba hozatotta a tanulóknak kölcsönös kicserélése iskoláinkban. Nehány évvel azután Székely Mózesnek a választmány meghívása következtében Angliában tett látogatása, mint elősegítője a szorosabb bizalmas viszonynak, nagyon szives fogadásra talált; társulatunkal való becses levelezése több éven át tartott.

Új érdekeltség ébredett azonban egyházaik virágzása iránt 22 évvel ezelőtt, midőn Paget ur, tisztelt barátunk és honfitársunk, azon dicséretre méltó erőfeszítésről értesített minket, melylyel önök elvesztéssel fenyegetett iskoláikat megmentették. Ezen időtől kezdve egészen a jelenkorig szerencsésen valósággá vált a szakadatlan és személyes közlekedés iránt régóta táplált ohajtás. Bizonyára sokan segítettek elő önök közül azon szives fogadtatást, melyben Angliából érkezett vendégeik önök közt részesültek és mindig érdekléllel emlékeznek vissza Tagart, Steinthal, Tayler, Fretwell neveire; viszont mi is folytonosan kedves barátaink és vendégeink gyanánt tekintettük Simént, Benczédit, Uzonit, Kovácsot, Derzsit, Péterfit és jelenleg Boros Györgyöt, valamint nem tudjuk feledni püspöküknek és Buzogány urnak örömmel fogadott jelenlétét egyik évi-gyűlésünkön. Hiszszük, hogy a mindkét részről tovább folytatott barátságos látogatások évről évre szorosabbra fogják fűzni a kölcsönös felebaráti szeretet kötelékeit a magyar és angol unitáriusok között.

Szerencsekivánatunkat kell kifejeznünk a kedvező körülmények felett, melyek közt jelen gyűlésüket megtartandják. Sok kemény megpróbáltatáson mentek önök keresztül és nagy áldozatokat kellett hozniok egyházaik és iskoláik javáért, de kitartásuk és önök közül többeknek nemes áldozata nem maradt eredmény nélkül. A midőn önök atyáiktól örökölt megbecsülhetetlen jogaik élvezése mellett visszatekintenek a multra, a jövőre nézve sok reményt táplálhatnak és bizvást igyekezhetnek megőrizni az igazsághoz és lelkiismerethez való azon ragaszkodást, mely annyi nemzedéken át szilárdul megtartotta egyházukat azon magasztos hit számára, mely először emelte „az egyetlen egy Isten dicsőségére“ önöknel ma is fennálló templomokat.

Kimondhatatlan örömmel veszünk részt önökkel ezen ünnepélyben, mely oly élénken újítja fel emlékezetünkben azokat a nehéz körülményeket, melyek közt egyházuk alapított. Bármily különösnek látszik is, tekintve azt, hogy az első keresztény századok történetében mily későn állították meg a háromság tanát, mégis önöké a legrégebb unitárius egyház e földön. Önök is a reformatio szülöttei, de míg más országokban a reformatio elveit csak részben fogadták el, addig az önök egyházának alapítói nagy elhatározottsággal azokat az elveket az igazság mélyebb vizsgálatára használták fel s az által sikerült nekik önök között az első ker. hitet a maga egyszerűségében visszaállítani. E nagyszerű és fontos munkában egyházuk első püspöke tünt ki mindenek felett.

Helyesen cselekesznek, midőn megtisztelik emlékét. Főként nekik köszönhetik önök unitarismusokat és bár kevés bizalommal tanított abban a korban, a nevéhez kapcsolt saját nézetek, melyekért megszenvedett, „barátjai házában sebesítettén meg“, valamint a legfőbb elv, melyért küzdött, az unitárius hitvallás alaptanát képezik már rég óta, sőt ma minden néven nevezett egyházban hatalmasan terjed azon meggyőződés, hogy Krisztus művének valóságos értékét csak az ő tiszta emberi volta fényében lehet helyesen megítélni. Azonban nem csak saját elveiért lehet önöknek méltó büszkesége Dávid Ferencz emléke, önök benne a tudományosan mivelt szellemet tisztelik, mely az igazság új nyilvánulása előtt mindig tárva volt, önök az igazság értékében és hatalmában vetett bizalmát tisztelik, jóakaró buzgalmát, mely nem engedte elrejtenie meggyőződésének világát és mindenek felett szilárd állhatatosságát, melynél fogva a legnehezebb megpróbáltatások között is hű maradt meggyőződéséhez. Vajha az igazsághoz való ragaszkodás, mit benne annyira becsültünk, saját keresztény hitünknek mindig vezető elve lenne.

A nagyszerű pályán, mely egyházuk előtt áll, sokat fognak önök köszönhetni annak, hogy egy oly név emlékét birják, mely nem kevésbé szent a tudományra és miveltségre, mint a szabadságra nézve. Különös szerencse volt önökre, hogy vezér reformátoraik közül többen egyszersmind főtanodai intézeteik élén is állottak és így az unitarismus Erdélyben a nevelésügygyel szoros kapcsolatban fejlődhetett.

Örömiinket fejezzük ki a felett, hogy önök most is ápolják a vallásosság és miveltség egyesítésének eszméjét; és hogy az újabb időben szorosabbá vált érintkezéseinkben örömiinket találjuk, az nagy

Önök itt Erdélyben, miként mi Angolhonban, hajlékot készítettek a tiszta szellemi vallás számára. Az egyház és az állam hatalmaskodásával folytatott nehéz harcokban mind a két egyház fentartotta a világosságot a sötétségben. Háromszáz esztendő alatt az önök eldődeinek nehéz feladatot kellett teljesíteniök. Jogosan el lehet mondani, hogy az önök egyháza egy háromszázados háborúból kelt ki. Sok idővel ezelőtt, midőn a protestantismus hitcikkelybeli tévutakon és felekezeti czivakodásokban minden erejét elvesztette és a szolgaság várává lett, az önök egyháza világító toronyként állott ennek a dicső országnak lakószai között s ma is azt látjuk, hogy csak abban virágoztak fel teljesen a reformatio alapelveinek valódi vívmányai.

Önök itt Kereszturt egy oly férfiú tiszteletére tartanak emlék-ünnepet, ki egykor ennek az egyháznak üdvét és fájdmát hí szíven hordozta és a ki egész életében mélyen esengett a kereszténység új életre ébredése után. Bár csak szellemének szelid lehellete körülöttünk lengene itt, hogy békében munkálkodhassunk Isten akaratára szerint, és az ő országa terjesztésére irányzott törekvéseink az emberiség üdvére és éléhaladására szolgáljanak.

IV.

Üdvözlő iratok angol és amerikai hitrokoninktól.

1. A brit és külföldi unitárius társulattól.

A magyar unitáriusok 1879 aug. 24-én Székely-Kereszturon tartandó egyházi főtanácsához.

Kedves keresztény testvérek!

Nagyon megtisztelve éreztük magunkat, midőn vettük önök felszólítását, hogy mi is részt vegyünk azon kiválóan érdekes innepélyben, mely Dávid Ferencznek, az erdélyi unitárius egyházak egyik püspökének fog emléket szentelni vértanui halála háromszázados évfordulóján.

Ve vén nagyrabecsült püspökük szives felhívását, melylyel a zsinaton leendő képviseltetésünket kéri, a brit és külföldi unitárius társulat válaszmánya örömmel ajánlotta azt a tanács figyelmébe. A jun. 21-én tartott tanácsülés egyhangulag elhatározta, hogy követséget fog küldeni. E megbízatás elvállalására, mint a társulat képviselője, Tiszt. Gordon Sándor úr, Belfastból kéretett fel. A tanács egyszerűen örömmel értesülvén arról, hogy Tiszt. Chalmers András úr, Cambridgeből szintén jelen lenni ohajt ünnepélyükön, mindkét tisz-

telt hitrokonunkat a társulat nevében felebaráti szivességükbe sietünk ajánlani. Mi nem mint idegenek irunk öönhöz. Midőn több mint ötven évvel ezelőtt társulatunk megalakult, első kötelességei egyikének tekintette az erdélyi egyházakkal összeköttetésbe lépni. Második évi jelentésünkben ki volt fejezve a remény, hogy rendes és személyes közlekedés fogna eszközöltetni közöttünk, sőt már akkor szóba hozatotta a tanulóknak kölcsönös kicserélése iskoláinkban. Nehány évvel azután Székely Mózesnek a választmány meghívása következtében Angliában tett látogatása, mint elősegítője a szorosabb bizalmas viszonynak, nagyon szives fogadásra talált; társulatunkal való becses levelezése több éven át tartott.

Új érdekeltség ébredett azonban egyházaik virágzása iránt 22 évvel ezelőtt, midőn Paget ur, tisztelt barátunk és honfitársunk, azon dicséretre méltó erőfeszítésről értesített minket, melylyel önök elvesztéssel fenyegetett iskoláikat megmentették. Ezen időtől kezdve egészen a jelenkorig szerencsésen valósággá vált a szakadatlan és személyes közlekedés iránt régóta táplált ohajtás. Bizonyára sokan segítettek elő önök közül azon szives fogadtatást, melyben Angliából érkezett vendégeik önök közt részesültek és mindig érdekléllel emlékeznek vissza Tagart, Steinthal, Tayler, Fretwell neveire; viszont mi is folytonosan kedves barátaink és vendégeink gyanánt tekintettük Simént, Benczédit, Uzonit, Kovácsot, Derzsit, Péterfit és jelenleg Boros Györgyöt, valamint nem tudjuk feledni püspöküknek és Buzogány urnak örömmel fogadott jelenlétét egyik évi-gyűlésünkön. Hiszszük, hogy a mindkét részről tovább folytatott barátságos látogatások évről évre szorosabbra fogják fűzni a kölcsönös felebaráti szeretet kötelékeit a magyar és angol unitáriusok között.

Szerencsekívánatunkat kell kifejeznünk a kedvező körülmények felett, melyek közt jelen gyűlésüket megtartandják. Sok kemény megpróbáltatáson mentek önök keresztül és nagy áldozatokat kellett hozniok egyházaik és iskoláik javáért, de kitartásuk és önök közül többeknek nemes áldozata nem maradt eredmény nélkül. A midőn önök atyáiktól örökölt megbecsülhetetlen jogaik élvezése mellett visszatekintenek a multra, a jövőre nézve sok reményt táplálhatnak és bizvást igyekezhetnek megőrizni az igazsághoz és lelkiismerethez való azon ragaszkodást, mely annyi nemzedéken át szilárdul megtartotta egyházukat azon magasztos hit számára, mely először emelte „az egyetlen egy Isten dicsőségére“ önöknel ma is fennálló templomokat.

Kimondhatatlan örömmel veszünk részt önökkel ezen ünnepélyben, mely oly élénken újítja fel emlékezetünkben azokat a nehéz körülményeket, melyek közt egyházuk alapított. Bármily különösnek látszik is, tekintve azt, hogy az első keresztény századok történetében mily későn állították meg a háromság tanát, mégis önöké a legrégebb unitárius egyház e földön. Önök is a reformatio szülöttei, de míg más országokban a reformatio elveit csak részben fogadták el, addig az önök egyházának alapítói nagy elhatározottsággal azokat az elveket az igazság mélyebb vizsgálatára használták fel s az által sikerült nekik önök között az első ker. hitet a maga egyszerűségében visszaállítani. E nagyszerű és fontos munkában egyházuk első püspöke tünt ki mindenek felett.

Helyesen cselekesznek, midőn megtisztelik emlékét. Főként nekik köszönhetik önök unitarismusokat és bár kevés bizalommal tanított abban a korban, a nevéhez kapcsolt saját nézetek, melyekért megszenvedett, „barátjai házában sebesítettén meg“, valamint a legfőbb elv, melyért küzdött, az unitárius hitvallás alaptanát képezik már rég óta, sőt ma minden néven nevezett egyházban hatalmasan terjed azon meggyőződés, hogy Krisztus művének valóságos értékét csak az ő tiszta emberi volta fényében lehet helyesen megítélni. Azonban nem csak saját elveiért lehet önöknek méltó büszkesége Dávid Ferencz emléke, önök benne a tudományosan mivelt szellemet tisztelik, mely az igazság új nyilvánulása előtt mindig tárva volt, önök az igazság értékében és hatalmában vetett bizalmát tisztelik, jóakaró buzgalmát, mely nem engedte elrejtenie meggyőződésének világát és mindenek felett szilárd állhatatosságát, melynél fogva a legnehezebb megpróbáltatások között is hű maradt meggyőződéséhez. Vajha az igazsághoz való ragaszkodás, mit benne annyira becsültünk, saját keresztény hitünknek mindig vezető elve lenne.

A nagyszerű pályán, mely egyházuk előtt áll, sokat fognak önök köszönhetni annak, hogy egy oly név emlékét birják, mely nem kevésbé szent a tudományra és miveltségre, mint a szabadságra nézve. Különös szerencse volt önökre, hogy vezér reformátoraik közül többen egyszersmind főtanodai intézeteik élén is állottak és így az unitarismus Erdélyben a nevelésügygyel szoros kapcsolatban fejlődhetett.

Örömiinket fejezzük ki a felett, hogy önök most is ápolják a vallásosság és miveltség egyesítésének eszméjét; és hogy az újabb időben szorosabbá vált érintkezéseinkben örömiinket találjuk, az nagy

részben annak tulajdoitható, hogy önök a mivelt és jól nevelt papságra nagy súlyt fektetnek. E körülményt annál fontosabbnak tartjuk, mivel népöknek jóllétét lényegesen érinti. Az ébredező nemzetiségek között, melyek önöket körülveszik és melyeknél az önök példája kiszámíthatlan következményeket szülhet, az önök országa az egyedüli, melyben unitárius községek nemzedékeken át fennállottak; s ezeknek tapasztalata a legtökéletesebben bizonyítja a polgári életre gyakorolt üdvös befolyását azon egyszerű vallásnak, melyhez önök nagy reformátoruk szellemében, 300 éven át híven ragaszkodtak, s mely vallás hiszi, hogy az emberi természet kívánságainak és legmagasabb fogalmainak mindenek felett leginkább megfelel. E vallás egyaránt üdvös a jelen és a jövő életre, ez az Istenben való bizalom és az emberiség iránt való szeretet vallása.

Őszintén kérjük a mindenhatót, hogy áldása folytonosan lebegjen gyülekezetük felett és mint Krisztus egyházának, engedje megérniök fáradalmaik gyümölcsét polgártársaik erényeinek fejlődésében és az iránti fokozódó vágyában, hogy az által dicsőítsék a mennyei Atyát, hogy az ő országát, az általános testvériség országát, az emberek között terjeszteni törekedjenek.

Martineau Dávid, elnök.

Ierson Henrik, titkár.

2. Az Ulsteri keresztény-unitárius egyesülettől.

Az unitárius egyházak főtisztelendő püspökének és főtisztelendő zsinati főtanácsának Erdélyben.

Mi az Ulsteri keresztény-unitárius egyesületnek alólirott választott gondnokai Üdvöt és Istentől áldást.

Krisztusban szeretett testvérek!

A mint értésünkre esett, hogy egyházaitok első jeless püspökének, Dávid Ferencznek, háromszázados emlékűnapélyét ez évben megülni szándékoztok, nem tehattük, hogy szándéktokat teljesen ne helyeseljük. Elhatároztuk azért, hogy ezen levelünkben, melyet kedves barátunk-, fölszentelt társunk-, Tisztelendő Gordon Sándor-rabizandunk, értesítünk titeket arról, hogy ebben veletek egész lélekkel egyetértünk. Veletek együtt mi is örvendünk, hogy oly nagy és derék ember adatott a keresztény világnak, milyen Dávid Ferencz volt. Reméljük és ohajtjuk, hogy legközelebb megünnep-

részben annak tulajdoitható, hogy önök a mivelt és jól nevelt papságra nagy súlyt fektetnek. E körülményt annál fontosabbnak tartjuk, mivel népöknek jóllétét lényegesen érinti. Az ébredező nemzetiségek között, melyek önöket körülveszik és melyeknél az önök példája kiszámíthatlan következményeket szülhet, az önök országa az egyedüli, melyben unitárius községek nemzedékeken át fennállottak; s ezeknek tapasztalata a legtökéletesebben bizonyítja a polgári életre gyakorolt üdvös befolyását azon egyszerű vallásnak, melyhez önök nagy reformátoruk szellemében, 300 éven át híven ragaszkodtak, s mely vallás hiszi, hogy az emberi természet kívánságainak és legmagasabb fogalmainak mindenek felett leginkább megfelel. E vallás egyaránt üdvös a jelen és a jövő életre, ez az Istenben való bizalom és az emberiség iránt való szeretet vallása.

Őszintén kérjük a mindenhatót, hogy áldása folytonosan lebegjen gyülekezetük felett és mint Krisztus egyházának, engedje megérniök fáradalmaik gyümölcsét polgártársaik erényeinek fejlődésében és az iránti fokozódó vágyában, hogy az által dicsőítsék a mennyei Atyát, hogy az ő országát, az általános testvériség országát, az emberek között terjeszteni törekedjenek.

Martineau Dávid, elnök.

Ierson Henrik, titkár.

2. Az Ulsteri keresztény-unitárius egyesülettől.

Az unitárius egyházak főtisztelendő püspökének és főtisztelendő zsinati főtanácsának Erdélyben.

Mi az Ulsteri keresztény-unitárius egyesületnek alólirott választott gondnokai Üdvőt és Istentől áldást.

Krisztusban szeretett testvérek!

A mint értésünkre esett, hogy egyházaitok első jeless püspökének, Dávid Ferencznek, háromszázados emlékűnnepélyét ez évben megülni szándékoztok, nem tehattük, hogy szándéktokat teljesen ne helyeseljük. Elhatároztuk azért, hogy ezen levelünkben, melyet kedves barátunk-, fölszentelt társunk-, Tisztelendő Gordon Sándor-rabizandunk, értesítünk titeket arról, hogy ebben veletek egész lélekkel egyetértünk. Veletek együtt mi is örvendünk, hogy oly nagy és derék ember adatott a keresztény világnak, milyen Dávid Ferencz volt. Reméljük és ohajtjuk, hogy legközelebb megünnep-

lendő emléke mind nektek, mind nekünk, és mindazoknak, kik Megváltónk hitét vallják, áldásthozó és szerencsés lesz. Az ő feddhetetlen élete, az általa megismert Isten igazságának terjesztésében való tevékeny és hathatós munkássága, szilárd jelleme, mely sem a bilincstől, sem a börtöntől nem rettent meg, sőt még a véres haláltól sem irtózott, ha a lelkiismeret ügyéért ezt kellett kiállania, mindazoknak csodálatát felköltik, kiknek az igazság és a keresztény szabadság szívökön fekszik. Nincs is semmi ok arra, hogy ezen annyira dicső erények fölötti csodálatukat ki ne nyilvánítsák azok, kik vele a vallásos eszmék fölötti nézetben egyetértenek.

Mi minket illet, őszintén megvalljuk, hogy vele és veletek is megegyezünk azon hitágazatokban, melyek a keresztény vallás alapjaira vonatkoznak; t. i. hogy: egy az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztusnak atyja, és hogy az ur Jézus Krisztus az Istennek fia. Azonfelül ama tant is, melyért Dávid Ferencz börtönbe vettetett (hol meghalt), t. i. hogy a hivek imái az egy Istenhez, az egyedül való Atyához intézendők, a mi egyházaink nézete és szokása állhatatosan vallja. Mindazonáltal a Dávid Ferencznek tulajdonított nézetek között vannak némelyek, melyeket semmiképen sem fogadhatunk el. De ezen véleménykülönbség épen nem gátol minket abban, hogy az ő érdemeit és lelki tehetségeit a lehetőleg méltányoljuk, jelesen hősiesség állhatatosságát, melylyel Isten és a jó lelkiismeret érdekében meggyaláztatást, kárhozza:ást és szükségét szenvedett. Az ily emberek Isten szentjei közé számítandók, és méltók arra, hogy az egyházaknak, évszázadoknak és minden országoknak kitűnő példál szolgáljanak. A mi korunknak nagy szüksége van hasonló példákra. Kérjük a legfőbb jószágú Istent, hogy a legközelebb megtartandó ünnepélyetek sokat, sőt sok ezret lelkesítsen fel arra, hogy Dávid Ferencznek hitét, állhatatosságát és bátorságát kövessék.

Engedelmetekkel, Krisztusban szeretett testvérek, legyen szabad kijelentenünk, hogy a ti egyházaitok iránt a legnagyobb tisztelettel viseltetünk és mindig is viseltettünk, a Jézus Krisztusban felismert igazsághoz való tartós és sokszoros keményen megpróbált ragaszkodástokért; s nem is kételkedünk, hogy ugyanezen állhatatosságban mindvégig megmaradandotok. Haladjatok tehát és eszközöljétek, hogy a ti világosságtok a sötétség közepett is fényeskedjék. A sötétséget kétségkívül világosság követendi. Kérjük a legfőbb jószágú Istent, ki maga a világosság, és kiben nincs semmi homály,

hogy világosítson meg titeket és minket egész addig, míg a vilá-
gosságot az ő fényében meglátandjuk.

Minek hitelül ezen levelünket saját neveinkkel aláírtuk.
1879. évi július hó 19-én.

Joannes Scott Porter, V. D. M. S.T.	Gawin Orr M. D.
et lingg. Orient. Prof.	Alfred M. Munster.
Joannes Antonius Crozier, B. a, V. D. M.	Jacobus M. Fadden.
William Napier V. D. M.	Nicholas Oakman.
Thomas Hugo M. Scott, M. A. V. D. M.	Lenof Drenian.
Alexander Gordon, M. A. V. D. M.	Joannes Rogers Thesaurarius.
Ricardus Patterson.	Carolus Jacobus M. Mitleston, V. D. M. Notarius.

3. Az irlandi egyesült presbyteri és egyéb alánemirő egyházaktól.

Az unitáriusok szent és főtisztelendő zsinati főtanácsának Erdélyben.

Mi alólirottak az Irlandban levő egyesült, presbyteri és egyéb
alánemirőknak nevezett, az az ama szabadságban, melylyel Krisztus
minket megszabadított, semmi megállított hitformát aláírni nem aka-
ró egyházak nevében és akaratából

köszöntünk.

Isten és megváltónk Jézus Krisztus megismerésében a Szent
Lélek közlése által kegyelem és béke a legbőségesebben áradjon
reátok.

Amaz örvendetes hír jutott el hozzánk, szeretett testvérek az
Urban, hogy ti nemsokára egyházaitok első püspökének, Dávid Fe-
rencznek, emlékezetét ájtatosan és tiszteletteljesen megünneplenditek.
Azért f. évi congressusunkban, mely most Belfastban tartott, er-
ről a legnagyobb örömmel értekeztünk, és elhatároztuk, hogy test-
véri levelet intézünk hozzátok. Ámbár a székelyek hegyei és völ-
gyei a mi zöld szigetünktől oly távol vannak, még sem ismeretlen
előttünk egyházatok kitűnő története, az emberek jeles erényei,
szilárd állhatatossága és megpróbált hite. A ti Dávidotok feddhet-
lensége, ájtatossága, igazság utáni törekvése, a fejedelem előtti bá-
torsága legnagyobb tiszteletben vannak nálunk. Az ő szent életére
és gyalázatosan előidézett halálára veletek együtt teljes szívből visz-
szaemlékezni kívánunk.

Fogadjátok tehát, kedves testvérek, ezen levelünket, mint a mi jó indulatunk jelét és bizonyítékát; fogadjátok irántatoki szeretetünk eme zálogát. Veletek együtt egy Istent tisztelünk, a mi Urunk Jézus Krisztusnak atyját, a mi mennyei atyánkat; veletek együtt megvetjük a Háromság dogmáját és egészen visszaütítjük a hagyományok egyéb hiábavalóságait s az emberi fortélyosság által gyártott hitágazatoknak haszontalanságait; veletek együtt tisztelettel elfogadjuk az isteni bölcseségnek Isten lelke által közlött örök igazságait, és ezen igazságokban napról napra előhaladni ohajtunk; veletek együtt törekszünk követni a tisztos és kedves erkölcsöket és a valóban keresztény életet; veletek együtt örvendünk, hogy a Krisztusban való romolhatatlan örökség élő reményét birjuk. Kérjük Istent, hogy tartson meg minket és titeket a hit emez egyszerűségében, és őrizzen meg minden háborgatástól.

Isten veletek! tisztelendő testvérek, és ajánljatok minket is kölcsönösen imáitokban az Istennek.

E levelet hozzátok utazó szeretett testvérünk, a szabad művészetek tudora, Gordon Sándor, belfasti lelkész, kezei által küldjük nektek. Ő a mi ügyeinkről alaposan értesítendő benneteket, és visszatérvén, titeket illetőleg mindeneket eléadand.

Kelt Belfastban, junius-hó 19-én, az üdv 1879. évében.

Campbell Róbert, V. D. M.
az egyesület elnöke.

Moore, a. m., V. D. M.
tiszteletbeli jegyző.

4. Az irlandi szabad congregationalis Uniotól.

H a t á r o z a t:

Mi, az „irlandi congregationalis Unio“ képviselői a magyar unitáriusok iránt, első és derék püspökük Dávid Ferencz halála 300-dos évfordulójának megünneplése alkalmából, szives és testvéries rokonszenvünket kifejezni ohajtjuk. Egyházuk előmeneteléért és az által a felmutatott haladásért és sikerért legőszintébb jó kívánatunkat és legmelegebb üdvözlötünket sietünk nyilvánítani.

Ezért megbizzuk egyeletünk titkárát egy levél írásával, melyet ő Tiszt. Bóros György barátunk által, legjobb akaratumk kifejezése mellett külföldi hitrokonainknak nyújtson át.

Moneyrea, Down-megye, Irland, 1879. aug. 5.

Kedves Boros!

A „Szabad gyülekezeti Unio“ (Free Congregational Union) tegnapi gyűlést tartott. A mint ön tudja, ez Unio oly társulat, a melynek egyszerű célja a vele összekötöttségben levő egyházak közötti szívélyes érzés fejlesztése.

A magyar szabad vallásos egyház közelgő háromezázados ünnepeinek tárgyát gyűlésünk elébe terjesztettük: Tiszt. Street Jakab helyfásti, Street Kristóf Jakab (szabadművészetek mestere M. A.) padihami lelkészek és én.

A gyűlés általános tetszéssel fogadta el azon indítványt, mely szerint én, mint az Unio titkára, kérem meg önt a magyar unitáriusok iránti atyafiságos és szíves rokonszenvünk kifejezésére. Első derék püspökünk érdemei ismeretesebbek mindazok előtt, a kiket a hit-szabadság terjedése érdekel; az a nagyszerű áldozat, melyet ő az igazság oltárán áldozott, méltó tiszteletben tartatik, és az ő kiválóan tiszta és szent élete mindenkinek hálás emlékében él. A szabad gyülekezeti Unio elismervén a Dávid Ferencz érdemeit s tekintetbe vevén azon egyháznak haladását és hasznos voltát, a mely jelenleg halálának emlékűnnepét üli, magyar testvéreink irányában a maga legőszintébb ohajait kívánja kifejezni.

Jól esik éreznünk, hogy a világ minden részében vannak, a kik az Isten szentsége után áhitoznak, és a kik az ő igazságát keresik. Örömmel tapasztaljuk, hogy az Isten lelke mindenütt jelen van, mindenütt ott lebeg, a hol csak egyetlen tiszta szív is sohajt emel Istenhez a szent lélekért. Nagyon örvendetes éreznünk azt is, hogy a magyar unitárius egyház azon egyszerű munkában van elfoglalva, melynek az a célja, hogy az embereket a mi menynevei Atyánk értelmes és buzgó imádására vezérelje, hogy mindenek imádják Istent nemcsak beszéddel, hanem életükkel is.

Meglevén győződve, hogy ez a legnemesebb munka, mely valaha az ember elméjét foglalkoztatta, mint munkatársaik, rokonszenvünkről kívántuk biztosítani önöket. Mi könyörgünk, hogy az Isten áldása legyen önöken, és hogy az ő szeretett fia a Jézus Krisztus lelke szállja meg mindnyájok szívét és elméjét.

Kérem e levelet a közelgő gyűlésre benyújtani. Maradok
mindig őszinte és hív barátja
R y l e t t H e r o l d,
tiszteletbeli titkár.

5. Az amerikai unitárius társulat titkárától.

A magyar unitáriusok képviselő Tanácsának Kolozsvárt.

Kedves testvérek a Krisztusban!

Az önök levelét május 15-ről vettük, a melyben önök ezt a társulatot meghívták részt venni önökkel nagy reformátoruk és első püspökük Dávid Ferencz háromszázados évfordulójára f. évi augusztus 24-én Sz.-Kereszturon tartandó ünnepélyben.

Örvendünk, hogy az önök szives meghívását elfogadhatjuk, s kérjük, fogadják el képviselőnkül Tisztelendő Heywood H. János urat, a louisville-i unitárius egyház lelkészét Kentuckyban, a ki tisztelt és szeretett férfiú minden egyházainkban és atyánkfiai előtt. Felkértük őt, hogy vigye meg önöknek szives üdvözlötünket és testvéri szeretetünket.

Önöknek igaz hive

Shippen R. Rush,
az amerikai unitárius társulat titkára.

Tiszt. Heywood H. János levele.

Svájtz, aug. 18. 1879.

Főt. Ferencz József unitárius püspök úrnak és Kovácsi Antal consistoriumi titkár úrnak.

Kedves testvérek a Krisztusban!

Sajnálom, hogy ezen levelet nem kézbesíthetem személyesen. A mi magyar barátaink igen kedvesek előttünk, az ők hősiességök a tiszta és ősz kereszténység iránt bámulatot parancsol nekünk és szeretetünket vonja maga után. Ennélfogva az amerikai unitárius társulat felkért engemet, hogy lennék képviselője az önök keresztény hőse halálának háromszázados évfordulóján. Én örömmel és tisztelettel fogadtam el a megbizatást, és mindez ideig mély érdeklődéssel néztem elébe 24-ik augusztusnak, a midőn szerencsés lehetek találkozhatni barátimmal, a kik napfény és vihar között hívek maradtak a nemes reformátor Dávid Ferencz püspök emlékéhez, és hívek azon elvekhez, a melyekért ő élt és meghalt.

Tegnapig reméltem és vártam hogy önökkel leszek, és igen fáj nekem, hogy kényszerítve vagyok feladni ez örömteljes reményemet. Legyen szabad nekem önök által a mi legjobb és legmelegebb kívánatainkat kifejezni, a magyarországi összes unitárius testvéreknek jóllétükért és boldogságukért. Jóllehet több ezer mértföld száraz és tenger választ el minket önöktől, nem kevésbé összekötve érezzük magunkat lélekben önökkel.

Az önök Dávidja és a mi Channingünk valódi és örökkévaló szövetségbe vannak egyesülve, s adja a mennyei Atya, hogy mi mindnyájan oly hívek legyünk, mint ők voltak az ő kedves fia a mi nagy vezérünk és igaz barátunk becses evangéliumához.

Teljes tisztelettel az önök testvére

Heywood H. János.

V.

Az E. K. Tanács jelentései.

1. Püspöki jelentés.

Méltóságos és főtisztelendő zsinati Főtanács!

Jóllehet a múlt évi egyh. Főtanács alkalmával alkotott házszabályokban a püspökség évi jelentése nincs felvéve, remélem, hogy annak én is helyet és sort kapok. Különben igyekezni fogok évi jelentésemet ez úttal a lehető rövidre szorítani azért is, mert zsinati gyűléseink főcélja nem annyira a zöld asztal melletti tanácskozás, mint inkább a vallásos életnek templomi ünnepélyességek általi elevenítése, s e tekintetben jelen zsinati gyűlésünk, mint egyszersmind korszakalkotó első püspökünk, Dávid Ferencz háromszázados emlékünnepele kétyszeres fontossággal s kiváló jelentőséggel bir. Adja Isten, hogy azt az ő emlékéhez méltóan ünnepelhesük meg. Legyenek e napok szent vallásunk iránti szeretetünknek, hitbuzgóságunknak és áldozatkészségünknek életadó forrásai:

1.) A belső emberek változását illetőleg múlt évi egyházi főtanácsunk óta:

a.) a lelkészi kar két új tagot nyert Györfi Ferencz és Máté Sándor atyafiak személyében, kik közül az első a papjelöltek közül Énlakára, a második az isk. mesterek sorából neveztetett ki lelkésznek H. Ujfaluba, honnan Török Sándor, lelkész afia S. Kőrispatakra rendeltetett.

b.) iskolamestereknek kinevezettek: Ferenczi Mózes H. Szt. Péterre, Tóth József Kőkösre, mindketten a kolozsvári főtanoda V. gymn. osztályából, Derzsi Gábor, okleveles néptanító H. Szent-Mártonba, Deák József vacantiában volt isk. mester Pipére, Márkos Albert, isk. mesteri segéd Tarcsafalvára, Továbbá Deák Mózes H. Szt. Péterről H. Ujfaluba, Gábor Dénes helyettesített isk. mester Muzsnába, és végre Szathmári Miklós, derzsi községi tanító ugyanoda isk. mesternek.